Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

INGEKOMEN 21 DEC. 2018

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. G.M.F. Haenen
BEL/IOT

Telefoonnummer +31235144078
haeneng@noord-holland.nl

Verzenddatum
21 DEC. 2018

Kenmerk
1123665/1160620

Uw kenmerk

Betreft: Ontwikkelstrategie Energie Noordzeekanaalgebied

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis dat wij op 18 december 2018 de Ontwikkelstrategie Energie Noordzeekanaalgebied hebben vastgesteld om daarmee op verzoek van het Rijk het Klimaatakkoord van input te voorzien.

Aanleiding
In december 2015 zijn in Parijs mondiale afspraken gemaakt om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius. Ook Nederland heeft zich aan deze afspraken gecommitteerd. Reden voor het huidige kabinet om in het regeerakkoord op te nemen dat de CO_2 uitstoot met 49% moet worden teruggebracht ten opzichte van 1990. In de wetenschap dat het Noordzeekanaalgebied (NZKG) een belangrijke aandeel heeft in de nationale CO_2-uitstoot kunnen de afspraken in het regeerakkoord niet los worden gezien van het NZKG als Europees grootste benzinehaven waarin veel kolen worden overgeslagen voor de industrie en de rest van Nederland en Duitsland. Naast de verwerking en overslag van de fossiele brandstoffen is in het NZKG veel industrie gevestigd die CO_2 uitstoot.

In het NZKG zijn veel stakeholders bezig met de energietransitie maar de samenhang en een gezamenlijke koers ontbreekt. In een gezamenlijke voorbereidend werkatelier is geconcludeerd dat er geen duidelijk beeld van de ruimtelijk-economische en financiële impact van de energie- en grondstoffentransitie is als ook hoe dit in de tijd kan worden gerealiseerd. Daarbij speelt dat de belangen van de verschillende stakeholders (nog) niet altijd met elkaar overeen komen ondanks de grote ruimtelijke, economische en maatschappelijke invloed die zij hebben op het NZKG. Dit leidt tot meerdere vragen die moeten worden beantwoord om vanuit energietransitie te komen tot een samenhangend en breed gedragen verhaal in het NZKG. Gezien de urgentie, de complexiteit en de grootte van de opgave moeten er keuzes worden gemaakt waarbij geldt dat niet alles tegelijkertijd kan. Keuzes voor de haven moeten in samenhang worden beschouwd met keuzes voor de omliggende regio en strategieën van gemeenten, de provincie en het Rijk. Veel zaken grijpen in elkaar, maar kunnen elkaar ook tegenwerken. Aanleiding om krachten te bundelen en een opdracht vanuit het Bestuursplatform NZKG om een Ontwikkelstrategie Energie

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

(OSE) NZKG op te stellen. Een onderzoek met vanuit de Visie NZKG 2040 als hoofdvraag: **Hoe kan NZKG vanuit energietransitie en circulaire economie een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan de internationale concurrentiepositie van de MRA?**

Klimaatakkoord
Parallel aan de Ontwikkelstrategie is in februari 2018 vanuit het Rijk gestart met het klimaatberaad. Om de uitstoot van CO_2 te beperken zijn in totaal vijf sectortafels ingericht waar wordt gewerkt aan een nadere invulling van het Klimaatakkoord. Een van de sectortafels betreft de Industrie met hieronder een regiotafel specifiek voor het NZKG. Op basis van diverse bijeenkomsten is onder leiding van een onafhankelijk voorzitter gewerkt aan een projectenlijst die voor NZKG moet leiden tot een CO_2-reductie in 2030 van 8,5 Mton.
De opgave in het NZKG kan niet los worden gezien van de opgave in de Metropoolregio Amsterdam en de rest van Noord-Holland. Ook is er een relatie met andere regio's in Nederland zoals ook blijkt uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De industrieclusters vormen regionaal en nationaal een belangrijke schakel in de opslag, opwek en distributie van hernieuwbare energie en grondstoffen.

De energiebehoefte in het NZKG zal door de energietransitie niet afnemen maar zelfs toenemen. Verder zal de productie van elektriciteit in het NZKG door sluiting van de gas- en kolencentrales afnemen. Echter de vraag naar elektriciteit in de MRA zal substantieel toenemen. De hiervoor benodigde elektriciteit kan niet in het NZKG of de Metropoolregio Amsterdam worden opgewekt en de regio is daarom mede afhankelijk van onder andere Wind op Zee en import van energie. Hiervoor is het belangrijk dat de elektriciteit van de windparken op zee, gezien de energievraag maar ook de mogelijkheid om vanuit de verschillende energie- en grondstofstromen nieuwe producten te produceren. Hiervoor is het belangrijk dat vraag en aanbod van energie zich tot elkaar verhouden en er voldoende ruimte beschikbaar is voor de aanlanding in het NZKG. Met netbeheerders en het Rijk is daarom afgesproken om een systeemstudie uit te voeren die ook moet bijdragen aan een robuust en adaptief energiesysteem In Noord-Holland. In de huidige plannen van het Ministerie van EZK komt maximaal 2,1 GW in het NZKG. Dit staat in geen verhouding met de vraag en laat geen ruimte voor toekomstige ontwikkelingen. Een systeemstudie met de netbeheerders zal dit verder onderzoeken en mogelijke oplossingen nader in beeld moeten brengen.

Om de opgave zoals hierboven geschetst te realiseren is het NZKG afhankelijk van een robuust en adaptief energienetwerk. Dit heeft meerdere redenen: de beperkte ruimte in het NZKG, toename aan energie-infrastructuur voor transport en opslag (o.a. CO_2, waterstof, warmte), sturing te geven aan ruimtelijk-economische ontwikkelingen en om doelstellingen richting 2050 te realiseren. Dit zet de nut en noodzaak om vanuit het NZKG in te zetten op een robuust en adaptief energienetwerk extra kracht bij.

Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en Nationale Omgevingsvisie
De afspraken in het Klimaatakkoord kunnen niet los worden gezien van de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De energietransitie heeft immers een grote ruimtelijk, economische en maatschappelijke impact terwijl de beschikbare ruimte in het NZKG maar ook daarbuiten beperkt is. Dit vraagt om een integrale afweging tussen (inter)nationale vs. regionale opgaven

enerzijds en (inter)nationale vs. regionale belangen anderzijds. Voorbeelden hiervan zijn de betekenis van de energie-infrastructuur maar ook de toepassing van hernieuwbare energiebronnen als waterstof en/of biobrandstoffen. Samenwerking en afstemming binnen de regio maar ook met het Rijk en andere provincies is van belang om met elkaar een goede afweging te maken en daarmee de juiste keuzes te maken. Veel van het beleid voor de industrie moet nog verder worden uitgewerkt in het Klimaatakkoord, de NOVI en relevante wetgeving. In het proces om te komen tot de OSE NZKG is hier rekening mee gehouden en wordt hier maximaal op ingespeeld door het inzetten van meerdere instrumenten als ook door het doorlopen van een zorgvuldig opgezet proces.

Aanpak en doorlopen proces
De OSE NZKG is een co-creatie van verschillende partijen in het NZKG. Door het organiseren van verschillende werkateliers met uiteenlopende partijen (bedrijven in het NZKG, kennisinstellingen en overige stakeholders) zijn de opgaves per sector (industrie, mobiliteit, energie-infrastructuur, ruimte) nader inzichtelijk gemaakt en met elkaar in verband gebracht. Hiermee is niet alleen gewerkt aan draagvlak en participatie maar zijn ook interessante dwarsverbanden ontstaan waarin partijen nader met elkaar willen en/of moeten gaan samenwerken. Dit heeft verschillende oorzaken en kan zijn vanuit kosten, kennis, bedrijfsprocessen of gebruik van energiebron maar ook om de beschikbare ruimte zo efficiënt mogelijk te benutten.
De uitkomsten van de werkateliers zijn steeds besproken in een brede werkgroep waarvan de samenstelling weer een afspiegeling is van het Bestuursplatform NZKG al dan niet aangevuld met deskundigen of partijen uit de werkateliers. Na het Bestuursplatform NZKG van 12 juli 2018 is vanuit vier scenario's in verschillende verbanden gewerkt aan de OSE NZKG. De afstemming met de regiotafel NZKG heeft steeds plaatsgevonden aan de Coördinatietafel NZKG.

Op 1 oktober 2018 is op het NZKG jaarcongres de OSE NZKG nader toegelicht en is ook de samenhang met het Klimaatakkoord besproken. Gezien de opkomst van ca. 200 mensen en de breedte van de groep kan worden gesteld dat er veel aandacht en belangstelling is voor de OSE NZKG. Verder is tijdens het congres uit de interactie met de zaal gebleken dat partijen graag betrokken willen blijven en concreet ook aan de slag willen gaan.

Basisstappen en ontwikkelprincipes
De hoofdvraag is hoe het NZKG vanuit de energietransitie en de circulaire economie een bijdrage kan leveren aan de internationale concurrentiepositie van de Metropoolregio Amsterdam. Vanuit vier scenario's heeft dit geleid tot basisstappen voor de korte termijn en ontwikkelrichtingen voor de lange termijn.

De basisstappen zijn nodig om het NZKG klaar te maken voor de energietransitie. Zonder deze stappen kunnen de ontwikkelrichtingen op de lange termijn niet gerealiseerd worden. De zes basisstappen zijn:

1. verzwaren van het elektriciteitsnet in het NZKG;
2. geleidelijk omzetten van het aardgasnet naar een waterstofnet, inclusief aansluiting op een landelijk waterstofnet;
3. aanleg van een CO_2-net in het NZKG, met uitvoermogelijkheid naar lege gasvelden onder zee;
4. warmtelevering aan de Metropoolregio Amsterdam, met restwarmte en mogelijk geothermie;

5. ruimte bieden aan uitbreiding van de circulaire economie in het NZKG;
6. ruimte bieden aan activiteiten gericht op aanleg en onderhoud van windparken op zee.

De vier ontwikkelrichtingen zijn voortgekomen uit de discussies aan de regiotafel NZKG, de bevindingen uit de werkateliers en landelijke discussies rondom het klimaatakkoord. De vier ontwikkelrichtingen sluiten elkaar niet uit en kunnen overlappen c.q. elkaar aanvullen:

1. nationale/internationale Waterstofhub;
2. CO_2 als grondstof voor chemie;
3. duurzame elektriciteitsleverancier;
4. biobased brandstofproductie.

De ontwikkelrichtingen moeten vanuit ruimtelijke impact en economische kansen verder worden uitgewerkt waarbij rekening wordt gehouden met de positie van het NZKG in het kader van: de MRA, nationaal en internationaal; beschikbare milieu- en transitieruimte; bruto werkgelegenheid (a.d.h.v. investeringskentallen); de economische robuustheid; en welke rol moeten/kunnen de regionale overheden spelen en wanneer is wat nodig. Deze bassistappen en ontwikkelrichtingen vormen de input richting het Klimaatakkoord en de NOVI om de kansen voor de regio voor de korte en lange termijn te borgen in nationaal beleid.

Vervolgproces

Het proces rondom het Klimaatakkoord loopt nog en reden waarom het Rijk in het Bestuursplatform NZKG van 15 november 2018 het verzoek heeft gedaan om de OSE NZKG vast te stellen en deze aan te bieden aan de klimaattafel. Dit is ook de reden waarom de OSE NZKG op 18 december door GS is vastgesteld en aan PS ter kennisgeving wordt aangeboden.

Het Bestuursplatform NZKG heeft daarnaast op 15 november 2018 ingestemd met het opstellen van een uitvoeringsprogramma. Het doel van het uitvoeringsprogramma is het vertalen van de genoemde basisstappen en ontwikkelrichtingen in concrete acties. Hierbij spelen eigenaarschap en betrokkenheid een grote rol en tevens de context waarin activiteiten moeten plaatsvinden zoals de andere ruimtelijke ontwikkelingen als Havenstad, Sprong over het IJ, verplaatsing PTA. Ook vinden ontwikkelingen plaats op meerdere schaalniveaus waardoor de noodzaak om gezamenlijk de acties uit te zetten en eigenaarschap te benoemen noodzakelijk zijn om zo een rol te kunnen blijven spelen bij de ontwikkelingen van het klimaatakkoord en de NOVI. Door als regio de zaken op orde te hebben kan adequaat ingespeeld worden op vraagstukken waar nu nog geen antwoord op te geven is.

Door de verschillende activiteiten zo te beschrijven ontstaat er duidelijkheid wie wat wanneer oppakt en wat men van elkaar kan verwachten. Belangrijk onderdeel is dat er voor partijen iets te brengen en halen is. Dat zorgt voor draagvlak, vertrouwen en bevordert de samenwerking. Als het op deze wijze wordt georganiseerd dan is een boegbeeld niet nodig. De organisatie die de activiteit trekt is voor deze activiteit het boegbeeld en de andere betrokken partners steunen dit door hun betrokkenheid. Zo draagt iedereen dezelfde boodschap uit en zal het belang van deze gezamenlijke aanpak aan belang winnen.

Regionale Energiestrategie NH
De OSE NZKG is een belangrijke draaischijf in de regionale, nationale en internationale energie- en grondstoffenvoorziening zoals ook blijkt uit de Omgevingsvisie NH2050 en de NOVI. Het NZKG speelt als industrieel cluster een belangrijke rol in de opslag en distributie van hernieuwbare energie en circulaire grondstoffen. Het NZKG is daardoor een belangrijke bouwsteen voor de Regionale Energiestrategieën en geeft mede richting aan de wijze waarop de ambities in 2030 en 2050 kunnen worden gerealiseerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
E. Post

1 bijlage

Rapport 'Ontwikkelstrategie Energie Noordzeekanaalgebied'